

Flora- en faunaonderzoek

Lauwerecht
Utrecht

Flora- en faunaonderzoek

Lauwerecht Utrecht

Titel	Flora- en faunaonderzoek Lauwerecht Utrecht
Uitvoering	Bureau Bleijerveld/Ruimte voor Advies
Opdrachtgever	Buro Boot Plesmanstraat 5 3900 AM Veenendaal
Datum	27 september 2013
Status	Definitief

Bureau
Bleijerveld

Andringastrjitte 27
8495 JZ Aldeboarn

tel 0566-632073
fax 0566-632074

mbleijerveld@planet.nl

www.ruimtevooradvies.nl

INHOUD

1	INLEIDING	1
1.1	Aanleiding en doel	
1.2	Opzet onderzoek	
1.3	Plangebied en ingreep	
2	WETTELIJK KADER	4
2.1	Inleiding	
2.2	Flora- en faunawet	
2.3	Natuurbeschermingswet	
2.4	Ecologische hoofdstructuur	
2.5	Rode lijsten	
3	RESULTATEN	7
3.1	Gebiedsbeleid	
3.2	Veldonderzoek flora	
3.3	Veldonderzoek fauna	
4	CONCLUSIES	12

Bijlage I: Ecologisch werkprotocol Lauwerecht-West

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

Ten noorden van het centrum van Utrecht liggen de wijken Lauwerecht en Tuinwijk-West. Woningcorporatie Mitros heeft het voornemen om in beide wijken een locatie met woningen te slopen ten behoeve van nieuwbouw. Onder meer bij ruimtelijke ingrepen dient rekening te worden gehouden met beschermde soorten en gebieden. Wet- en regelgeving omtrent deze soorten en gebieden is vastgelegd in de Flora- en faunawet (Ff-wet), Natuurbeschermingswet (NB-wet) en het Streekplan.

Figuur 1. Utrecht met globale ligging plangebied (cirkel).

Het onderhavige rapport beschrijft de resultaten van een zogenaamde *quick scan* van beschermde natuurwaarden in en rond het plangebied. De rapportage kan dienst doen als onderbouwing bij bestemmingsplanwijzigingen en ontheffings- of vergunningaanvragen in het kader van de Ff-wet respectievelijk NB-wet.

Een *quick scan* betreft een beoordeling van de aanwezige natuurwaarden in en rond het plangebied. Bronnenonderzoek, een terreinbezoek en ecologische kennis vormen de basis van de beoordeling. De *quick scan* is een momentopname en geen standaard veldinventarisatie waarbij meerdere veldrondes in een seizoen worden uitgevoerd. Een *quick scan* geeft daardoor een beperkter beeld dan een standaard veldinventarisatie. Omdat het onderzoek een momentopname betreft kan geen rekening worden gehouden met de dynamische aspecten van natuur, zoals migratie en kolonisatie door soorten en veranderd terreingebruik en –beheer na afloop van het onderzoek.

1.2 Opzet onderzoek

Bij de beoordeling van het plangebied is een bronnenonderzoek verricht naar het voorkomen van beschermde soorten en de ligging van beschermde gebieden in de regio. Daarvoor is zover mogelijk en nodig gebruik gemaakt van verspreidingsatlassen en de website van Waarneming. Voor de ligging van beschermde gebieden is gebruikgemaakt van diverse overheidswebsites. In de periode september 2012-augustus 2013 is het plangebied verscheidene malen bezocht in het kader van onderzoek naar vaste verblijfplaatsen van vogels en vleermuizen. Daarbij is ook gelet op sporen en de daadwerkelijke aanwezigheid van andere beschermde soorten. Verder is het terrein beoordeeld op de geschiktheid voor beschermde soorten (habitatbeoordeling).

1.3 Plangebied en ingreep

Het plangebied wordt gevormd door twee locaties met woningen aan beide zijden van de Talmalaan. In onderstaande tabel zijn de betrokken adressen weergegeven.

Adres	Huisnummers	# woningen
Oost		
W. van Abcoudeplein	10 t/m 14-II	15
Nolenslaan	35 t/m 59-II	39
Nolenslaan	64 t/m 78-II	24
Troelstralaan	63 t/m 77-II	26
Troelstralaan	A69 en A71	2
Troelstralaan	79 t/m 89	24
Troelstralaan	A79, A83 en A89	3
West		
Goeman Borgesiuslaan	19 t/m 24-II	18
Verenigingstraat	75, 75-I t/m 82-I	16
Schermerhornstraat	5, 5-I, 5-II t/m 15-II	18
Schermerhornstraat	1 en 3	2
Verenigingstraat	84 en 86 garage	2

Op de oostelijke locaties gaat het om zes blokken lage na-oorlogse flats van drie tot vijf lagen hoog. Op de westelijke locatie gaat het om één lage na-oorlogse flat en vier blokken woningen. Alle gebouwen op beide locaties beschikken over een laag puntdak dat met bitumen is afgewerkt, met uitzondering van het noordelijkste blok aan de Troelstralaan op locatie oost. Dit gebouw beschikt over een pannendak.

Beide buurten zijn relatief arm aan groen. In oost staan vrij jonge laanbomen in de straat en er is wat laag plantsoen aanwezig. In west ontbreekt openbaar groen, maar wel loopt langs de noord- en oostzijde een parkstrook met oudere bomen. De achtertuinen van de woningen zijn over het algemeen wel weelderig begroeid met allerlei inheemse en uitheemse bomen en struiken, doorgesloten coniferen, klimplanten, bramen enzovoort. Alle bomen in het plangebied zijn relatief jong. Oppervlaktewater is in en rond het plangebied beperkt tot kleine tuinvijvers. Het voornemen is om de aangegeven blokken te slopen en te vervangen door nieuwbouw. In het onderzoek is er vanuit gegaan dat alle bebouwing en begroeiing verdwijnt.

Figuur 2.
Projectgrenzen
plangebied (geel) met
Lauwerecht-West (l) en
Lauwerecht-Oost (r).

Figuur 4. Lauwerecht-West.

Figuur 3. Lauwerecht-Oost.

Foto 1. Lauwerecht-West: oostzijde Verenigingstraat.

Foto 2. Lauwerecht-West: westzijde Verenigingstraat.

Foto 3. Lauwerecht-Oost: Troelstralaan (noord).

Foto 4. Lauwerecht-Oost: Troelstralaan (zuid).

Foto 5. Lauwerecht-Oost: Nolenlaan.

Foto 6. Lauwerecht-Oost: achtertuinten Nolenlaan/Samuel Mullerstraat.

2 WETTELIJK KADER

2.1 Inleiding

In Nederland is de wetgeving omtrent de bescherming van natuurwaarden gesplitst in soortbescherming en gebiedsbescherming. De bescherming is geregeld in respectievelijk de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. In deze twee wetten zijn de nationale natuurwetgeving en internationale richtlijnen en verdragen verankerd, zoals Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetlands-Conventionie, Conventionie van Bern, Cites en Verdrag van Ramsar.

2.2 Flora- en faunawet

De bescherming van dier- en plantensoorten in Nederland is geregeld via de Flora- en faunawet. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen kan op grond van artikel 75 worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Een ontheffingsaanvraag wordt beoordeeld door de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I.

Verbodsbepalingen

Art. 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op andere wijze van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.

Art 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.

Art 10: Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.

Art 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.

Art 12: Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.

De beschermde soorten zijn ondergebracht in drie tabellen die elk een ander beschermingsregime kennen.

In tabel 1 zijn de algemene beschermde soorten ondergebracht. In geval van ruimtelijke ingrepen, en bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van tabel 1 een vrijstelling van de verbodsbepalingen.

In tabel 2 zijn de minder algemene beschermde soorten ondergebracht. In geval van ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van tabel 1 een vrijstelling van de verbodsbepalingen, mits men werkt op basis van een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. In overige gevallen is een ontheffing noodzakelijk, waarbij een lichte toetsing wordt toegepast.

In tabel 3 zijn de strikt beschermde soorten ondergebracht, waaronder bijlage 4-soorten van de Habitatrichtlijn. In geval van bestendig gebruik en beheer geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen (uitgezonderd art. 10), mits men werkt op basis van een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is in alle gevallen is een ontheffing noodzakelijk, waarbij een zware toetsing wordt toegepast.

Bij lichte toetsing wordt één criterium gehanteerd:

1) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Bij zware toetsing worden drie criteria gehanteerd:

1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang,

2) er is geen alternatief,

3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen (Art. 2). Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

Per 26 augustus 2009 is de beoordeling van ontheffingen en het gebruik van gedragscodes gewijzigd als gevolg van uitspraken van de Raad van State. Verder is de lijst uitgebreid van vogels waarvan de nestplaats jaarrond is beschermd. Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrictlijn is het alleen nog mogelijk ontheffing te krijgen op grond van een belang dat is opgenomen in de Habitatrictlijn. Ontheffing op basis van belang j ' de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling' van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten is niet meer mogelijk. Met betrekking tot de soortgroep vogels kan daarnaast ook geen ontheffing meer worden aangevraagd op basis van belang e 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten'

Er is nadruk komen te liggen op het voorkomen van negatieve effecten. Bij ingrepen die negatieve effecten hebben zijn er twee mogelijkheden:

1. Mitigatie

Wanneer door toepassing van mitigerende maatregelen negatieve effecten kunnen worden voorkomen, is een ontheffing niet meer verplicht.

2. Ontheffing

Wanneer mitigatie niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd.

ontheffing

Bij de beoordeling dienen de volgende vragen in onderstaande volgorde te worden beantwoord:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- Is er een wettelijk belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Dienst Regelingen beoordeelt vervolgens of het wettelijk belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en).

Tabel 2-soorten

Tabel 2-soorten worden getoetst aan de gunstige staat van instandhouding. Een gedragscode kan ook uitkomst bieden voor Tabel 2-soorten. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit. Daarbij moet worden aangetoond dat precies zo wordt gewerkt als de gedragscode aangeeft.

Vogels

Voor vogels is ontheffing alleen mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b) *
- Veiligheid van het luchtverkeer (c)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)

Tabel 3-soorten

Bijlage 1-soorten

Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 is ontheffing mogelijk op grond van alle belangen uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. In de praktijk komen bij Bijlage 1-soorten onderstaande vier belangen het meeste voor bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep.

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn

Voor Bijlage IV-soorten uit Tabel 3 alleen ontheffing mogelijk op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dat zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)

2.3 Natuurbeschermingswet

De NB-wet heeft de bescherming en instandhouding van natuurgebieden met een hoge ecologische waarde in Nederland als doel. Daartoe zijn gebieden aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn (VR-gebieden), Habitatrichtlijn (HR-gebieden) en het Verdrag van Ramsar (Wetlands). Verder vallen ook Beschermd Natuurmonumenten onder de NB-wet. De VR- en HR-gebieden worden samengevat onder de noemer Natura 2000. Voor de Natura 2000-gebieden worden/zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor specifieke vogelsoorten of habitats. Deze kunnen van gebied tot gebied verschillen. De vier genoemde gebieden kunnen overlappen. Activiteiten die een negatief effect hebben op Natura 2000-gebieden zijn verboden. Dat geldt ook voor activiteiten buiten de gebieden die een negatief effect hebben binnen het gebied. Voor activiteiten is een vergunning mogelijk. Een vergunning wordt pas afgegeven wanneer een zogenaamde 'habitattoets' is doorlopen. Hieruit moet blijken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en geen verstoring van soorten optreedt. Een vergunning wordt afgegeven door de betreffende Provincie.

2.4 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

De begrenzing van de EHS wordt door de provincie vastgesteld en is in verwerkt in provinciale streekplannen. Per eenheid zijn natuurdoeltypen geformuleerd. In of in de nabijheid van EHS-gebieden zijn handelingen verboden die de waarden, kenmerken of functies van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van groot openbaar belang. In dat geval dienen negatieve effecten wel te worden gecompenseerd.

2.5 Rode lijsten

Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of duidelijk achteruit zijn gegaan. Rode lijsten hebben een signaleringfunctie en geen juridische status. Plaatsing op de lijst betekent daarom niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort onder de Flora- en faunawet nodig. De Rode lijsten zijn richtinggevend voor toekomstig beleid. Van overheden en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten.

3 RESULTATEN

3.1 Gebiedsbeleid

Het plangebied ligt middenin stedelijk gebied. Beschermd gebied komen niet in de omgeving voor en van de bestemming zijn geen effecten op lange afstand te verwachten. Een negatief effect op beschermde gebieden is op voorhand uit te sluiten.

3.2 Veldonderzoek flora

De groeiplaatsen voor flora zijn beperkt tot tuinen, plantsoen, boomspiegels en voegen van bestrating. Deze plekken zijn kenmerkend voor ruderaal en stikstofminnende gemeenschappen. Op beide locaties waren allerlei algemene soorten aanwezig die kenmerkend zijn voor deze gemeenschappen, zoals Late guldenroede, Bleke bastaardwederik, Klein springzaad, Perzikkruid, Heermoes, Zevenblad, Stinkende gouwe, Grote brandnetel, Haagwinde, Koninginnekruid, Grote teunisbloem en Kroontjeskruid. Op de gebouwen groeide geen muurflora. Er zijn geen beschermde of bedreigde flora gevonden.

3.3 Veldonderzoek fauna

Zoogdieren

Alle inheemse soorten zoogdieren worden beschermd door de Flora- en faunawet. Er zijn geen zoogdieren of sporen waargenomen. Het plangebied en de omgeving zijn alleen geschikt voor weinig kritische zoogdieren van tabel 1, zoals Huispitsmuis en Egel. Het voorkomen van verblijfplaatsen van strikter beschermde zoogdieren is uitgesloten.

Vleermuizen

Alle soorten vleermuizen zijn strikt beschermd (tabel 3/bijlage IV HR). Verblijfplaatsen bevinden zich in bomen of kunstwerken, zoals gebouwen. De bomen binnen het plangebied zijn te jong om als verblijfplaats te dienen. De gebouwen beschikken over daklijsten, een pannendak en een spouw. Dit zijn kenmerkende plaatsen voor verblijfplaatsen of toegangen tot verblijfplaatsen. Daarom is in het najaar van 2012 een vleermuisonderzoek gestart dat bestond uit twee najaarsbezoeken (2012) en twee voorjaarsbezoeken (2013) op beide locaties. Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van een bat detector (Pettersson D240x en/of QMC mini 3). Verder bestond de mogelijkheid tot het maken van geluidsopnamen. De locaties zijn 's avonds of 's ochtends bezocht van circa zonsondergang tot twee uur daarna of in de twee uur voor zonsopgang. In onderstaande tabel zijn de bezoekdata met details weergegeven.

Bezoekdatum	Soortgroep	Aard onderzoek	Weer
<i>Oost</i>			
17-09-12 (avond)	Vleermuizen	Balts- en paarplaatsen	17°C, zw. bewolkt, 3 Bft.
11-10-12 (avond)	Vleermuizen	Balts- en paarplaatsen	13°C, hlf. bewolkt, 3-4 Bft.
01-07-13 (ochtend)	Vleermuizen	Kraamverblijven	15°C, zw. bewolkt, 2-3 Bft.
17-07-13 (ochtend)	Vleermuizen	Kraamverblijven	17°C, zw. bewolkt, 2-3 Bft.
<i>West</i>			
17-09-12 (avond)	Vleermuizen	Balts- en paarplaatsen	17°C, zw. bewolkt, 3 Bft.
11-10-12 (avond)	Vleermuizen	Balts- en paarplaatsen	13°C, zw. bewolkt, 3-4 Bft.
07-06-13 (avond)	Vleermuizen	Kraamverblijven	15°C, onbewolkt, 3 Bft.
01-07-13 (ochtend)	Vleermuizen	Kraamverblijven	13°C, hlf. bewolkt, 2 Bft.

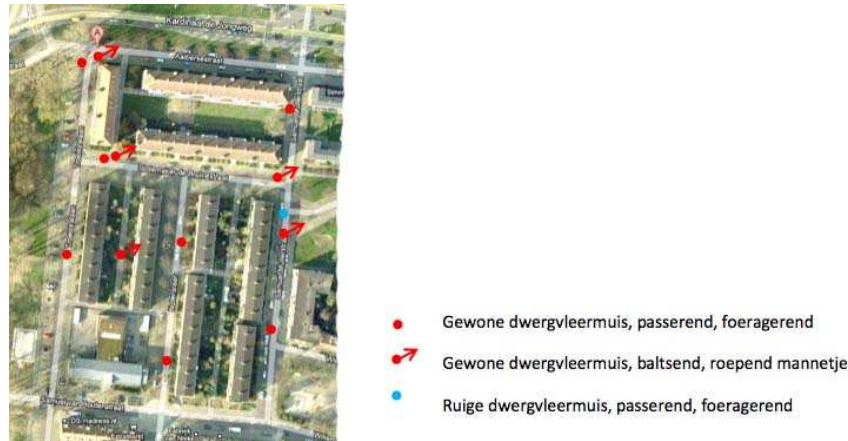
Resultaten vleermuisonderzoek Lauwerecht-Oost

Najaar

Er zijn twee soorten waargenomen. De Gewone dwergvleermuis was de meest algemeenste soort, de Ruige dwergvleermuis is eenmaal waargenomen. Op twee locaties rond de flat in de noordwesthoek van het onderzoeksgebied zijn baltsende Gewone dwergvleermuizen waargenomen samen met meerdere soortgenoten (waarschijnlijk baltsend mannetje en enkele vrouwtjes). Op drie andere plaatsen zijn (individueel) roepende Gewone

dwergvleermuizen waargenomen. Op diverse plaatsen werden foeragerende Gewone dwergvleermuizen waargenomen.

Het onderzoeksgebied is van belang voor de Gewone dwergvleermuis als foerageergebied (met name de opgaande begroeiingen en lantaarns). De flatgebouwen in het noordelijk deel van het onderzoeksgebied hebben waarschijnlijk een functie als paarverblijfplaats voor een beperkt aantal dieren (10-25).

Figuur 5. Resultaten najaarsonderzoek vleermuizen Lauwerecht-Oost.

Voorjaar

Er zijn alleen Gewone dwergvleermuizen waargenomen. Op enkele beschutte plaatsen (tussen de flats) foerageerden nu en dan meerdere dieren tegelijk. In de ochtend van 17 juli was er een kleine vliegrouete van noord naar zuid van tenminste acht dieren. De route lag tussen de flats van de Troelstralaan en Slotemaker de Bruinstraat en vervolgens door de Nolenslaan richting de Melis Stokestraat. Daar vlogen tot 5:10 u (30 minuten voor zonsopkomst) nog enkele dieren tussen de flats. Er is geen verblijfplaats gevonden in het onderzoeksgebied nog aanwijzingen daarvoor.

Het onderzoeksgebied wordt gebruikt door de Gewone dwergvleermuis als foerageergebied; met name de meest beschutte en begroeide delen tussen de flats. Er is een kleine vliegrouetes van dwergvleermuizen door het gebied. Er zijn geen verblijfplaatsen.

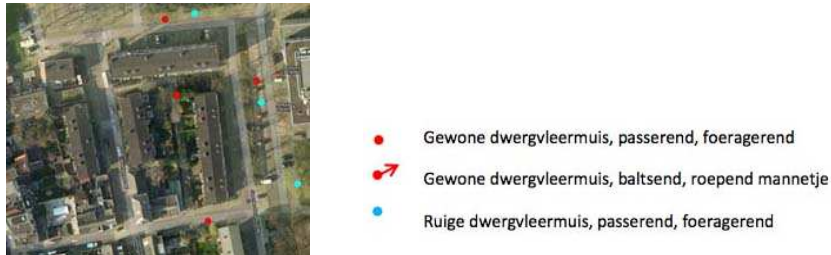

Figuur 6. Resultaten voorjaarsonderzoek vleermuizen Lauwerecht-Oost.

Resultaten vleermuisonderzoek Lauwerecht-West

Najaar

Er zijn twee soorten waargenomen. De Gewone dwergvleermuis is de meest algemene soort, de Ruige dwergvleermuis is echter ook vaak waargenomen. De meeste vleermuizen foerageerden bij de oudere bomen ten noorden en oosten van het plangebied. In de achtertuinen van de flats komt veel opgaande begroeiing voor. Hier foerageerden ook regelmatig vleermuizen. Ondanks de gunstige ligging (gebouwen in de nabijheid van oude bomen) zijn op beide data geen baltsroutes van Gewone dwergvleermuis vastgesteld. In de gebouwen zijn geen baltsende Ruige dwergvleermuizen gehoord. Zwermende of in- en uitvliegende vleermuizen zijn niet waargenomen.

Figuur 7. Resultaten voorjaarsonderzoek vleermuizen Lauwerecht-Oost.

Voorjaar

Alleen de Gewone dwergvleermuis is waargenomen. De aantallen waren beperkt. Door de achtertuinen en langs de bomen aan de oostzijde van het plangebied is een sprake van een kleine vliegroute. Op 1 juli bleef een exemplaar rond zonsondergang langdurig rondvliegen in de noordoosthoek van de achtertuinen van de flats. Uiteindelijk vloog het exemplaar aan de achterkant van de flat aan de Goeman Borgesiuslaan in. De invliegopening bestond uit ventilatiegaten in de gevel boven een venster. Het venster bevindt zich onder de derde schoorsteen vanaf het noorden gerekend. Het betrof hier een kleine zomerverblijfplaats met één exemplaar.

Figuur 7 & 8. Resultaten voorjaarsonderzoek vleermuizen Lauwerecht-Oost (l) en invliegopening van de verblijfplaats (r).

Vogels

Alle inheemse broedvogels zijn beschermd. De Flora- en faunawet maakt onderscheid tussen vogels zonder en met vaste broedplaatsen. Van vogels zonder vaste broedplaats zijn alleen de broedsels beschermd en niet het leefgebied. Van vogels met een vaste broedplaats is naast de broedplaats (jaarrond) ook het functionele leefgebied beschermd. In het plangebied zijn van de soorten zonder vaste nestplaatsen algemene soorten van het stedelijk gebied te verwachten wat betreft de opgaande begroeiing, zoals Merel, Winterkoning, Roodborst, Zanglijster, Heggenmus en Groenling. Van de soorten met vaste nestplaatsen was het gebied potentieel geschikt voor Ransuil, Gierzwaluw en Huismus. Tijdens de daginspecties en het vleermuisonderzoek zijn geen aanwijzingen gevonden voor het voorkomen van Ransuil in de vorm van zingende of roepende exemplaren of ophopingen van uitwerpselen en braakballen onder bomen. Met het oog op mogelijke vaste nestplaatsen van Huismus en Gierzwaluw is aanvullend onderzoek gedaan in het zomerhalfjaar van 2013. Voor Huismus is het plangebied 's ochtends een uur na zonsopgang bezocht en voor Gierzwaluw twee uur voor zonsopgang. Ook tijdens andere bezoeken is aandacht aan beide soorten besteed. In onderstaande tabel zijn de soortgerichte bezoeken weergegeven.

Bezoekdatum	Soortgroep	Aard onderzoek	Weer
<i>Oost</i>			
30-05-13(ochtend)	Huismus	Nestplaatsen	13°C, bewolk t, 1 Bft.
08-06-13 (ochtend)	Huismus	Nestplaatsen	15°C, onbew olkt, 1 Bft.
05-07-13 (avond)	Gierzwaluw	Nestplaatsen	20°C, onbe wolkt, 1 Bft
13-07-13 (avond)	Gierzwaluw	Nestplaatsen	20°C, onbe wolkt, 1 Bft
<i>West</i>			
30-05-13(ochtend)	Huismus	Nestplaatsen	13°C, bewolk t, 1 Bft.
07-06-13 (avond)	Gierzwaluw	Nestplaatsen	20°C, onbe wolkt, 3 Bft.
08-06-13 (ochtend)	Huismus	Nestplaatsen	15°C, onbew olkt, 1 Bft.
13-07-13 (avond)	Gierzwaluw	Nestplaatsen	20°C, onbe wolkt, 1 Bft

Huismus

De gebouwen zijn matig geschikt voor Huismus, omdat de meeste daken van bitumen zijn. Het pannendak van noordelijkste gebouw aan de Troelstralaan in oost is vermoedelijk voorzien van een vogelschroot. Nestplaatsen bevinden zich echter ook wel op minder gebruikelijke plaatsen, zoals onder loodslabben, achter goten enzovoort. Huismus was weinig aanwezig in het plangebied. Op beide locaties is enkele malen een solitair foeragerend exemplaar waargenomen in de tuinen. Op geen van de bezoekdata is zang, balts of nestindicerend gedrag waargenomen. Op grond hiervan is geconcludeerd dat nestplaatsen van Huismus niet aanwezig zijn.

Gierzwaluw

De gebouwen zijn matig geschikt voor Gierzwaluw, omdat de meeste daken van bitumen zijn. Het pannendak van noordelijkste gebouw aan de Troelstralaan in oost is vermoedelijk voorzien van een vogelschroot. Nestplaatsen bevinden zich echter ook wel op minder gebruikelijke plaatsen, zoals onder loodslabben, achter goten enzovoort. Gierzwaluw was in west nauwelijks aanwezig. Nestindicerend gedrag, zoals invliegen, laagvliegen, scheervluchten, roepen vanuit de nestplaats en dergelijke zijn niet waargenomen. In de woningen ten westen van de locatie waren wel enkele nestplaatsen aanwezig. Op locatie oost was Gierzwaluw nadrukkelijk aanwezig met een groep van enige tientallen exemplaren boven de wijk. In het plangebied vertoonden de vogels ook nestindicerend gedrag. Dit was in belangrijke mate terug te voeren op nestplaatsen in de omringende gebouwen, met name aan de zuid- en oostzijde. Binnen het plangebied is één nestplaats gevonden. Het bevond zich in de nok van de noordgevel van de noordelijkste flat aan de Nolenslaan (oostzijde). Op de grens van de gevel en de dakoverstek mist een brede voeg waardoor een nis is ontstaan. Meer nestplaatsen zijn niet vastgesteld.

Figuur 9 & 10. Locatie nestplaats Gierwaluw.

Amfibieën

Alle soorten amfibieën en reptielen zijn in meer of mindere mate beschermd. Het plangebied en de omgeving daarvan is weinig geschikt voor amfibieën. Alleen de minst kritische soorten van tabel 1 zijn te verwachten, te weten Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander. Het plangebied voldoet niet aan de habitateisen van reptielen.

Vissen

Binnen het plangebied komt geen oppervlaktewater voor dat geschikt is voor beschermde vissoorten. Een negatief effect op dergelijke soorten is daarom uitgesloten.

Ongewervelden

Het plangebied vertegenwoordigt geen belang voor beschermde soorten uit de overige soortgroepen. Een negatief effect op beschermde soorten uit de groep ongewervelden is uitgesloten.

4 CONCLUSIES

Gebiedsbescherming

Het plangebied ligt niet in of in de omgeving van beschermde gebieden. Op grond van de ligging en de bestemming van het terrein is een effect op beschermde gebieden uit te sluiten.

Flora

- Er zijn geen bedreigde of beschermde plantensoorten aangetroffen. Het voorkomen van bedreigde en strikter beschermde soorten is uit te sluiten.

Fauna

- De ingreep heeft kan een negatief effect hebben op tabel 1-soorten uit de groepen zoogdieren en amfibieën. Voor dergelijke soorten geldt een algemene vrijstelling in geval van ruimtelijke ontwikkelingen.
- De gebouwen zijn geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen (tabel 3/bijlage IV HR), met name Gewone en Ruige dwergvleermuis. In west is een kleine zomerverblijfplaats gevonden, maar geen paarverblijven. Overwintering wordt niet waarschijnlijk geacht. In oost zijn geen verblijfplaatsen gevonden, maar wel vijf baltslocaties met de nadruk op de noordwestelijk gelegen flat. In dit gebouw is de aanwezigheid van een winterverblijf goed mogelijk.
- Het belang van beide terreinen als foerageergebied is te verwaarlozen. Het plan is niet van invloed op vliegroutes.
- In de opgaande begroeiing en te slopen gebouwen zijn broedsels van algemene vogels zonder vaste nestplaats te verwachten.
- De enige vaste nestplaats is gevonden in oost en heeft betrekking op een één paar Gierzwaluw.
- Het plan is niet van invloed op strikter beschermde zoogdieren, reptielen, strikter beschermde amfibieën, vissen en ongewervelden.

Gevonden strikter beschermde soorten				
Lauwerecht-Oost				
soort	type	aantal	Belang	Locatie
Gewone dwergvleermuis	Paarverblijf	1-5	Ca. 10-25 exx.	Noordelijk deel, met name flat Troelstralaan (noord)
Gewone dwergvleermuis	Winterverblijf	ca. 1	Onbekend	Mogelijk in flat Troelstralaan (noord)
Gierzwaluw	Vaste nestplaats	1	1 paar	Flat Nolenslaan (noordoost)
Broedvogels zonder vaste nestplaats	Nestplaats	divers	Algemene stads soorten	M.n. opgaande begroeiing, maar in gebouwen niet uit te sluiten
Lauwerecht-West				
Gewone dwergvleermuis	Klein zomerverblijf	1	1 ex.	Flat Goeman Borgesiuslaan (zuid)
Broedvogels zonder vaste nestplaats	Nestplaats	divers	Algemene stads soorten	M.n. opgaande begroeiing, maar in gebouwen niet uit te sluiten

Uit het onderzoek komen naar voren dat het plan – wat de strikter beschermde soorten betreft – een negatief effect kan hebben op de broedvogels zonder vaste nestplaats, broedvogels met een vaste nestplaats (Gierzwaluw), en vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. Het is verboden broedsels van vogels en vaste nest- en verblijfplaatsen te verstoren of te vernielen.

Wat betreft broedsels van vogels zonder vaste nestplaats, dient het rooien van groen en het slopen van de gebouwen buiten de periode half maart – half augustus te gebeuren. Eerdere en latere nestgevallen zijn mogelijk. In de periode november-februari is de kans op verstoring van broedsels nihil.

Wat betreft vaste verblijfplaatsen van Gierzwaluw en vleermuizen is mitigatie en compensatie vereist. Hiervoor dient in samenspraak met de opdrachtgever een plan voor te worden opgesteld. Onderdeel van het plan is het nemen van vleermuiswerende maatregelen. Men dient hierbij rekening te houden met een beperkte tijdvensters waarin de werende maatregelen te nemen zijn, namelijk oktober-begin november en april-half mei.

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL Lauwerecht-West

1 Inleiding, werkwijze en planning

Inleiding

Gelet op dat in het plangebied diverse beschermde soorten aanwezig zijn, dient middels een ecologisch protocol worden aangetoond hoe de functionaliteit op korte en lange termijn geborgd blijft bij de voorgenomen ingreep.

Plandeel Lauwerecht West wordt op korte termijn gerealiseerd. De planning voor deel oost is nog onbekend. Om deze reden is dit protocol enkel opgesteld ten behoeve van Lauwerecht West. In dit plandeel zijn de volgende beschermde soorten vastgesteld

Gevonden strikter beschermde soorten				
soort	type	aantal	Belang	Locatie
Gewone dwergvleermuis	Klein zomerverblijf	1	1 ex.	Flat Goeman Borgesiuslaan (zuid)
Broedvogels zonder vaste nestplaats	Nestplaats	divers	Algemene stads soorten	M.n. opgaande begroeiing, maar in gebouwen niet uit te sluiten

Algemene aanpak

Alle werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundig ecooloog, zodat de maatregelen en andere werkzaamheden ook daadwerkelijk tot behoud van de functionaliteit leiden.

Tijdens de sloop- en ontmantelingswerkzaamheden wordt kleinschalig en geleidelijk gewerkt. Er worden maatregelen genomen die ertoe leiden dat de functionaliteit voor de aanwezige beschermde soorten wordt gegarandeerd. Dit geschiedt door het geschikt maken van aangrenzende oudbouw voor verblijfplaatsen. De voorzieningen in de aangrenzende oudbouw dienen functioneel te zijn alvorens versturende activiteiten mogen plaatsvinden. In de oudbouw worden voldoende geschikte voorzieningen gerealiseerd om tenminste dezelfde functionaliteit voor de aanwezige beschermde soort te garanderen. Deze voorzieningen dienen duurzaam te zijn qua functionaliteit en dus blijvend beschikbaar voor de betreffende soorten. De voorzieningen worden gerealiseerd in overleg met een ter zakenkundig ecooloog, opdat de functionaliteit ook voor de langere termijn wordt geoptimaliseerd.

Nadat de voorzieningen in de aangrenzende oudbouw functioneel zijn, wordt zover nodig - voorafgaand aan de sloop – het gebouw aan de Goeman Borgesiuslaan ongeschikt gemaakt voor vleermuizen.

2. Vleermuizen

2.1 Maatregelen voor aanvang sloopwerkzaamheden

In het gebouw is enkel een zomerverblijf voor een gewone dwergvleermuis aangetroffen. Dit betekent dat geen rekening gehouden hoeft te worden gehouden met kritische functies als winter-, paar en kraamverblijf.

In de winterperiode heeft het gebouw geen functie voor vleermuizen. In het overig deel van het jaar kan het wel een functie hebben en wordt het gebouw tenminste vijf dagen voor aanvang van de sloopwerkzaamheden ongeschikt gemaakt voor vleermuizen.

De maatregelen vinden alleen plaats wanneer de buitentemperatuur in de eerste helft van de nacht minimaal 10°C bedraagt.

Het ongeschikt maken geschiedt door gootbekistingen langs de dakrand open te werken. Verder is het zaak om tocht in de spouw op te wekken. Dit is mogelijk door gaten onderin en bovenin de gevel te hakken en/of om van boven tot onder hoeken uit de gevels te verwijderen. De gaten dienen circa 50 bij 50 centimeter groot te zijn en om de 4 à 5 meter in horizontale richting te worden geplaatst.

Omdat ook broedvogels zonder vaste nestplaats zijn aangetroffen, wordt bij sloop in de periode half maart tot en met half augustus, voor half maart het aanwezige groen gerooid.

2.2 Tijdelijke voorzieningen

Het belang van een klein zomerverblijf is gering en, omdat hieraan weinig eisen worden gesteld, zijn alternatieven in een stad op grote schaal aanwezig. Verder vindt de herontwikkeling van het projectgebied plaats op basis van particuliere opdrachtgeverschap, waardoor permanente voorzieningen in de nieuwbouw moeilijk zijn te verwezelijken. Daarom is ervoor gekozen permanente voorzieningen in de aangrenzende oudbouw aan brengen die tevens als tijdelijk alternatief dient.

2.3 Permanente voorzieningen

Om de verblijfmogelijkheden voor Gewone dwergvleermuis op termijn op peil te houden, worden in de aangrenzende oudbouw voorzieningen aangebracht. De voorzieningen moeten nog in detail uitgewerkt worden, maar gedacht is aan het toegankelijk maken van de spouwmuren via het openen van voegen. Dit gebeurt op minimaal vier verschillende locaties met elk hun eigen microklimaat (windrichting, behalve noord). Het principe hierbij is als volgt: per locatie zes stootvoegen uitboren (minimaal 1,5 cm breed) en de eventueel achterliggende isolatie te verwijderen, zodat een open spouwruijnte ontstaat van 2 centimeter diep en een oppervlakte van 1,5 bij 1,5 meter.

Fig. voorbeeld open boren stootvoegen

3 Overige streng beschermde soorten

3.1 Maatregelen voor aanvang sloopwerkzaamheden

Buiten vleermuizen zijn geen streng beschermde soorten in de gebouwen te verwachten. De constructiewijze van de gebouwen biedt nauwelijks nestplaatsen voor vogels, maar in het groen zijn wel broedvogels te verwachten. Hiermee wordt rekening gehouden door buiten het broedseizoen te slopen of het groen in het winterhalfjaar preventief te verwijderen.

4 Zorgplicht

Algemeen

De planning en uitvoering van de werkzaamheden zullen worden begeleid door een deskundig ecooloog, lid van het Netwerk Groene bureaus. Deze ecooloog zal tijdens de uitvoering van de werkzaamheden (sloop, sanering en nieuwbouw) beschikbaar zijn voor vragen.

Als er tijdens de werkzaamheden beschermde soorten worden aangetroffen, dan wordt de deskundig ecooloog direct geïnformeerd; in overleg wordt gekeken hoe overtreding van de Flora- en faunawet kan worden voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld worden gedaan door het verplaatsen van dieren.

Bij vaststelling van streng beschermde soorten, anders dan Gewone dwergvleermuis, wordt het werkprotocol aangepast opdat (verdere) verstoring van deze soorten wordt voorkomen.

Broedgevallen

Broedgevallen zijn niet altijd op voorhand uit te sluiten. Daarom wordt het plangebied kort voor aanvang van de werkzaamheden door een deskundig ecooloog gecontroleerd op het vóórkomen van broedgevallen. Als deze worden vastgesteld, wordt voorkómen dat de broedgevallen worden verstoord door het nemen van voorzorgsmaatregelen of het uitstellen van de werkzaamheden.

5 Samenvatting werkvolgorde

Voordat tot sloop kan worden overgegaan dienen verschillende voorbereidende werkzaamheden en voorzorgsmaatregelen te worden uitgevoerd. Achtereenvolgens:

Tabel 1: Samenvatting werkvolgorde

<i>Periode</i>	<i>Soort</i>	<i>Betreft</i>
Korte termijn	Vleermuizen	- Aangrenzende oudbouw geschikt maken als verblijfplaats - Beoordeling door ecooloog
<i>Sloop in periode half nov. tot half februari</i>	Vleermuizen	- Voorzieningen in nieuwbouw dienen gereed te zijn - Geen andere maatregelen nodig
<i>Sloop overig deel van het jaar</i>		
Voor 15 mrt	Broedvogels	- Groen rooien
Na 15 aug	zonder vaste nestplaats	
Minimaal 5 dagen voor aanvang sloop	Vleermuizen	Vleermuis onaantrekkelijk maken: - Gootbekisting langs dakrand openwerken - Spouwen ongeschikt maken - Aanwijs en beoordeling door ecooloog Voorwaarden: - Minimaal 5 dagen voor aanvang sloop - Temperatuur 1e helft van de nacht minimaal 10°C - Voorzieningen in nieuwbouw dienen gereed te zijn

6 EFFECT VAN INGREEP

6.1 Korte termijn effecten

Gewone dwergvleermuis

Bij de voorgenomen werkzaamheden zullen door het slopen van het complex zonder het nemen van maatregelen om de functionaliteit te waarborgen, zomerverblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis verloren gaan. Om het aantal mogelijkheden tijdens de werkzaamheden op peil te houden, worden geschikte inpandige vleermuisvoorzieningen in aangrenzende oudbouw gerealiseerd.

Overige soorten

Het ontoegankelijk maken en wegnemen van broedgelegenheid heeft geen korte termijneffecten; omdat de nesten daarvan niet jaarrond zijn beschermd. Er is derhalve geen verplichting om tijdelijke of permanente voorzieningen aan te bieden.

Omdat jaarrond beschermde nesten van bijvoorbeeld Huismus en Gierzwaluw niet aanwezig zijn, zijn ook daarop geen korte termijn effecten aan de orde.

6.2 Langetermijneffecten

Door het aanbrengen van geschikte permanente voorzieningen voor vleermuizen in de aangrenzende oudbouw zal het aanbod aan mogelijkheden voor vaste verblijfplaatsen tenminste op het huidige peil blijven. De gunstige staat van instandhouding van de soorten is in de omgeving en landelijk niet in gevaar.